

||Gloria inmortal al héroe de la Llibertad y de la Patria!!

LO GENERAL PRIM

NOTAS BIOGRÁFICAS

En Prim nasqué en 6 de Desembre de 1814, seguent sos pares D. Pau Prim y donya Teresa Prats.

DURANT LA GUERRA DELS SET ANYS

Sa vida militar comensá l' dia 7 d' Agost de 1834. Era cadet de un batalló de tiradors voluntaris que s' havia organiat à Reus. Sortí ab un destacament à perseguir la partida del "cabecilla Trinxet, y en Joanet (aixís l'anomenavan) assombrà á tothom ab son valor temerari.—Poch temps després, formant part de la companyia de voluntaris que acompañava á la columna de Oliver, sorprengué á la partida del *Muchacho* á Raurell de Sagás (Berga), y adelantantse en Prim á les tropas alcansá al cabecilla y l' ferí de un bayonetassó á la cuixa. Aixís comensava. Corrent y lluytant sempre en aquella guerra de sorpresas y emboscadas, á pesar de sos serveys, fins a l' any 35 no li sigué conferit lo nombrament de alféres de infanteria, havent rebut la primera ferida á l' acció de Ribas.

Disolts los tiradors, entrá de tinent en un batalló de cossos franchs manat pel comandant Rodriguez. A las ordres de aquest y no sent més que 250 homes bateren y dispersaren á una partida de 1,500 carlistas, contribuint en Prim més que ningú al bon èxit de la jornada. Pochs días després destrossavan a 2,000 carlistas en Arbucias y Prim rebia en recompensa l' titul de caballer de Isabel la Catòlica.

Lo 24 de Febrer de 1836 nou combat á Sant Hilari contra las faccions reunides de Zorrilla, Grau y Mallorca. La columna Rodriguez, per sa inferioritat numérica corria perill imminent de ser aplastada; pero la brava embestida de la companyia d' en Prim la salvá. Lo jove tinent se adelantá y sostingué una brega cos á cos ab un carlí al qual doná mort, impedintli fer us de la bayoneta, després que ja li havia disparat un tiro, sense tocarlo per miracle.

Ab la sorpresa de Vilamajor, que sigué un acte épich, en la qual no se sab que admirar més si l' atreviment y l' astucia ó la serenitat y l' valor del heroich jove, guanyá en Prim l' ascens á capitá de cossos franchs, quan tot just acabava de cumplir 21 anys d' edat.

Algun temps mes enllá trobantse á Taradell se batia cos á cos ab un llancer carlista, y després de badar l' cap de un cop de sabre, li prenia'l caball y tornava á reunirse ab la séva companyia. Las hassanyas de 'n Prim se repetian diariament. Havia sortit de Vich ab 1,000 duros destinats al seu batalló destacat á Granollers, y á pesar de constarli que 'ls carlins l' esperaven al Congost, emprengué la marxa—*"Minyons"* digué als seus voluntaris—los carlins ens esperan. Per cada un de nosaltres ells son cinch: tant se val, aném á buscarlos. Y tal dit, tal fet, los embestí ab tanta furia que lográ posarlos en dispersió completa.

Operant en més vasta escala á las ordens del baró de Meer, assistí á accions importants per los terrenos montanyosos de Berga y Sant Joan de las Abadesses, distingintse sempre per la séva valentia. Després de haver batut al cabecilla Boquica en las alturas de Dorri, forsant lo pas de Puigcerdá, doná tals probas de intrepidés, que l' general Carbó lo proposá pel grau de capitá de exèrcit. (Novembre de 1837.)

Algun temps després, assistí á la presa de Ripoll y á continuació prenia part molt activa y eficàs en la de Solsona. Ell sigué qui de nit aná á explorar la muralla buscant lo punt més flach; ell qui primer doná l' assalt. Gravement ferit, no abandoná l' combat fins que la plassa estigué rendida. Lo baró de Meer li concedí l' grau de comandant donant-li ingress difinitiu en lo regiment de Zamora. (Agost de 1838.)

Aixís, sempre valent, sempre intrépit, exposant la vida á cada moment, anava adelantant en la carrera militar aquest home insigne, una de las primeras figures que ha tingut Espanya en lo present sige.

Apenas restablert de sa ferida, prenia part distingintse notablement, en la conducció de convoys á Solsona, cada un dels quals costava una verdadera ba-

Dña. Teresa Prats, mare del general Prim

talla. En aquestas funcions de guerra se revelava en Prim un hábil estratègich.

Agregat al Estat Major del general Pavia, expulsá als carlins de la Vall de Arán, arremetent contra ells ab la escolta y posantlos en dispersió, no sens perdre'l caball que montava. Los soldats deyan que 'ls faccions coneixian á n' en Prim ab l' olor, ja que bastava qu' ell los empaytés per dispersarse.

Lo dia 8 de Febrer del any 39, assistint al atach de Ager, salvá la vida al comandant Molera, que havia sigut ferit, carregantse l' a l' esquena. Lo dia 12 s' efectuà l' assalt de aquella població, manant en Prim las tres companyias que asaltaren lo fort y marxant sempre al davant d' elles. Després de la presa de aquella vila, li sigué conferit sobre l' camp de batalla l' empleo de major de batalló.

Nous actes de heroisme, pericia, valor y serenitat realisá en Prim en las alturas de Biosca, batent al conde d' Espanya que ab 8,000 homes tractava de impedir lo pás de un convoy destinat á Solsona. De aquella feta acabá de perdre son prestigi'l famós conde á qui 'ls carlins apellidavan en *Talla-caps*.

Lo combat de Biosca se reproduhi alguns mesos després (14 de Novembre) per iguals motius que anteriorment. En Prim contribuhi á la operació en primer terme. Per cert que poch ans d' empenyàrse l' acció un granader disputantse ab un altre l' matá, lo qual produhi entre las forças liberals algún desordre. En Prim maná fusellar instantàneament al matador, y comen-

sá la batalla. Aquesta sigué empenyadissima, accidentada, fecunda en peripécies. En Prim se portá com un heroe y com un consumat estratègich. Perdió l' caball, signé ell mateix ferit, y aquest brillant fet d' armas li valgué l' grau de coronel y la ereu de Sant Fernando de segona classe.

Baix lo mando del general Buerens, assistí Prim á l' acció de Perecamps (4 Febrer de 1840), y á copia de heroicitats é intrepides logrà ser recompensat ab l' empleo de tinent coronel major. Aquella acció empenyada en la qual hi hagué més de 1,500 baixas, sigué l' última de la guerra civil en que havia de pendre part D. Joan Prim.

Sis anys feya què havia comensat de cadet en las companyias de Tiradors voluntaris. Sis anys de combats, de penalitats, de perills y de heroisme li basta-rem per escalar los primers graus de la milícia. Tots los ascensos los alcansá per accions de guerra; algunos derramant la sanch de las sévases venas. Son nom era ja popular. Se l' tenia per un valent y per un soldat de fortuna: prompte havia de dar á coneixer altres moltes condicions que adornavan lo seu caràcter.

DESPRÉS DE LA GUERRA

En Prim era coneugut y apreciat no sols per sa valentia, sinó també per sus opinións liberals. Aixís es que vegé ab verdadera simpatia l'adveniment al poder del general Espartero, y sent diputat, no vacilà un moment en concedi lo seu vot á la regencia única, exercida per l' invicta Duch de la Victoria.

Revalidat en sos empleos de comandant y tinent coronel que li havian sigut conferits sobre l' camp de batalla, sigué nombrat pel Regent subinspector de carabiners de Granada. Desempenyant aquest càrrec, impedi que Narvaez, mogut pels moderats que desde Paris conspiravan activament, pogués desembarcar en las costas de Andalucía.

Mentrestant la bruixa corria per Barcelona. Los moderats logravan promoure una formidable insurrecció contra la Regencia d' Espartero. Los exaltats se deixaven conduir cegament pels reaccionaris. Hi hagué á Barcelona escenes espantosas, que acabaren ab lo bombardeig de la ciutat y ab la sumisió incondicional de aquesta. Ningú estigué en lo seu lloch: ni 'ls revolucionaris, sent instruments de la reacció; ni'l govern d' Espartero bombardejant á la segona capital d' Espanya. Aquest acte de rigor havia de costar al Regent la perdua de la séva gran popularitat, la cayguda del poder y la expulsió d' Espanya.

En Prim era ca'alá, representava en las Corts un districte de Catalunya, y seguit los sentiments generals, se decantá llavoras contra l' bombardejador de Barcelona. Com á diputat de la nació feu al govern una oposició terrible, en los días aquells en que la major part del partit progressista se separava del Regent del regne, y en que Olózaga exclamava: «Déu salvi l' pais; Déu salvi á la Reyna.»

Lo dia 30 de Maig de 1843, D. Joan Prim y D. Llorens Milans del Bosch, trobantse á Reus encaussavan la revolució proclamant en un manifest la majoria d' èdat de D. * Isabel II. Tot Espanya s' ennarholava, secundant aquell moviment, que havia de donar resultats funestos, tals com la *camancía* á Barcelona y l' entronisament de la reacció moderada.

De totes maneras en aquells successos, en Prim s' aná fent home, desplegant un valor y una serenitat á tota prova.

Quan lo general Zurbano, defensor acerímm d' Espartero, s' presentá davant de Reus ab una forta divisió, intimá a n' en Prim que 's rendis; y en Prim que contava ab medis insuficients per la resistencia, li respongué qu' estava resolt á defensarse; pero que si desijeva economisar la qüestió, per medi de un combat personal, cos á cos entre 'ls dos. Zurbano's negà á acceptar aquesta condició caballerescá. Reus sigué expugnada, y després de una llarga y brillant defensa, en Prim emprengué la retirada. La defensa de la séva ciutat natal li valgué més tart, lo titul de comte de Reus.

Rebut á Barcelona ab gran entusiasme, se li doná l' mando de una divisió de 4,000 homes ab la qual s' en aná al Bruch á esperar á Zurbano que s' havia retirat á Lleyda ab forças poderoses. Pero 'ls successos que s' anavan desarrollant ab vertiginosa rapides cridaren á Zurbano al interior d' Espanya, y Catalunya entera quedá en poder dels centralistes. En Prim guanyava l' grau de brigadier, que li conferi la Junta de Barcelona lo dia 24 de Juny, ó siga'l dia del seu sant.

Poch temps després la insurrecció havia triunfat en tota la Peninsula, y en Prim qu' entrá á Madrid manant la divisió catalana, sigué nombrat governador militar de aquella plassa.

Quedava Barcelona en armas, empenyada en que 's reuní la Junta central com aixís s' havia promés al iniciarse la insurrecció. Lo govern en cambi estava poch disposat á cumplir aquell compromís. Barcelona se sublevá, y en Prim sigué enviat, més que á reprimir la sublevació, á emplear lo seu gran prestigi en convencer als autors de aquell moviment.

Tots los esforços que feu en aquest sentit resultaren estérils. Las passió-

D. JOAN PRIM Y PRATS

Escut de Reus que figura en lo monument erigit en dita ciutat en honor del general Prim.

estaven exaltadas y li sigué impossible dominarlas. Sos amichs havian de convertirse en enemichs acerrius. Un dia que desde las Dressanas se diriiga al Pla de Palacio, sense altra companyia que la del seu ajudant, trobá apostats diversos grups de milicianos á l'entrada de tots los carrers, en actitud hostil. Lluny de desconcertarse se dirigí á ells diuentos:

—«M' esperavau á mi? Donchs bés: aqui 'm teniu: si haveu cregut que derramant la méva sanch ha de salvarse la pàtria, feume fochi!»

Aquest rasgo de valor va desarmar á aquells homes, Matará un valent com ell! Imposible!

Insurreccionala Barcelona, passava en Prim per davant de l' Aduana ab los seus ajudants, per entre la encrespada multitud, quant un home del poble va dir:

—Aquest lo que busca es la faixa.

En Prim, al sentirlo refrená l' caball, y tirant per terra l' bastó de mando, exclamá:

—Ja que aixis ho voleu, siga: ó faixa ó caixa.

Després d' això ja no hi havia avinensa possible. Estallá la formidable insurrecció de la camançia: en Prim estigué encarregat de combatrela. Per una part y altra's donaren probas de un valor heroic. Lo poble de Sant Andreu fou pres á viu forsa per en Prim: més tard entraua a Mataró, vencent una porfiada resistencia, y seguidament conseguia la capitulació de Girona, ahont s'havia refugiat l' Atmatller ab las seves forses. Per cert que mentres expugnava á Girona, una bala de canó, caigüé als pèus del seu caball, cubrintlo de polsaguera. Quan creyentlo mort correréen los seus ajudants, lo trobaren atalanyant la plassa ab una ullera, tranquil y com si res hagués passat.

Mes tard posá siti al castell de Figueras, que acabá capitulant, quan ja la insurrecció havia sigut vensuda á Barcelona y á per tot arreu.

LA REACCIÓ MODERADA

Lo resultat de tots aquets tras-torns sigué l'entronissament de Narvaez. En Prim que tants esforços havia fet en defensa del ordre, y que tants amichs havia perdut, taxtanto de madur, liberal de cor-com era, no podia transigir ab aquella reacció sangrenta y venjativa. Aixis es que demaná pera viatjar per l' estranger.

Un conat de assassinats contra l' general Narvaez doná lloc á que encausessin á n' en Prim, víctima de la delació de un perdulari. Davant del concell de guerra, l' mateix Prim se defensá ab tal energia, ab tal forsa de convicció, destruhint la trama dels seus enemichs, que ja ningú duptá de la seva inocència.

A pesar de tot, lo concell de guerra, per donar gust al govern, lo condénná sis anys de presó en un castell, pena injusta á totas llums, ja que si l' acussació era certa, lo que precedia era la pena capital, y l' absolució sent infundada.

Poch temps després era indultat, quan ja tot estava previngut pera deportarlo á las Marianas.

Per últim caygué Narvaez, y havent pujat una situació intermedia se dulcificaren las midas de

rígor que contra l' general Prim venian observantse. Lo general Córdoba acabá per nombrar-lo Capità general de Puerto Rico.

En la petita Antilla deixá en Prim memoria perdurable de sus grans condicions de mando, perseguint als malfactors, restablint la moralitat y acudint en ajuda dels dinamarquesos á reprimir una insurrecció de negres que havia estallat en la illa veïna de Santa Creu. Lo rey de Dinamarca li concedí la gran creu de l' ordre de Danenbrog.

A l' any 50, á pesar de la gran oposició del govern, que fins llicencia li negà pera venir á Espanya, lo general Prim sigué elegit diputat per Vich, sent un dels pochs diputats de oposició que anaren á aquellas Corts. En elles comensá á revelarse orador potent y terrible. Disolts aquelles Corts, y convocadas unes de novas, sigué elegit en Prim pel tercer districte de Barcelona. Los industrials coneixent sus aficions protectionistas, que may en sa vida desmentí, contribuiren poderosament al seu triomfo. Ab la mateixa representació assistí á les Corts del 53.

Un gran discurs atacant al govern per haver mantingut l' estat de siti á Catalunya, li reconquistá l' amistat de tots los liberals. En Prim era un orador de primera forsa. Sols oradors de talla podian encararre ab lo govern y dirli:

«Yo recuerdo, señores, que el Sr. Conde de San Luis, quejándose un dia de lo que S. S. llamaba la ingratitud de un señor diputado que había abandonado al gobierno para pasarse á las filas de la oposición, tan indignado estaba S. S. que pedía un manto negro, para, imitando al filósofo de la antigüedad, cubrirse la cabeza con él á fin de no ver semejantes cosas. Hora es esta, Sr. Conde, de volver á sacar el manto: cubrase bien S. S. y cubra con él á los ministros y cubra también á todos sus amigos: cubriros todos; pero no para no ver, sino para no ser vistos.»

Lo general Prim, ja á l' any 53, preveya la cayguda del trono de Isabel II.

Un discurs seu condemnant las traficas electorals, podria aplicarse ayuy en totes las sevas parts als actuals governs.

Al estallar la guerra de Orient demaná permís per assistirhi. L' govern aproveitá l' ocasió de allunyar á un enemich tant temible y l' nombrá president de la comisió militar espanyola enviada a estudiar las operacions de aquella campanya.

En Prim guanyá en Orient fama de hábil estratègich y valeros soldat: assistí als combats de Oltenitzá y Turtukai y meresqué l'selogis mes complerts de Omerbajá, haventli regalat lo Sultán en persona un sabre de honor.

Al Orient hauria permanescut, sens dupte, fins al final de la guerra; pero havent estallat á Espanya la revolució del any 54, regressà a la Peninsula, «no sent just permaneixer en la casa agena, quan s' ha calat foch a la prooia» (paraulas textuales del general).

Escut del general Prim que figura en lo monument erigit en honor seu en la ciutat de Reus.

LO BIENI PROGRESSISTA.—LA UNIÓ LIBERAL

Apenas arribat á Espanya, lo general Prim publicà un notable manifest declarantse perfectament identificat ab lo nou estat de cosas. La província de Tarragona va elegirlo diputat constituyent, y li conferí la capitania general de Granada.

Desd' allí s' anticipà á la pròxima guerra de Africa, trasladantse á Melilla, ahont castigá ab duresa á la kabilas rifenyas que á cada instant s' insolentavan contra aquella plassa.

Lo bieni progressista terminá de mala manera. O'Donnell se menjà la poma, y en Prim dimitió la capitania general de Granada y demaná'l quartel pera Madrid.

S' entronisá una situació de forsa: atacada durament per en Prim en una carta dirigida als seus amichs de Barcelona, sigué pres al sortir de un ball que s' donava en l' embaixada francesa, encausat y condemnat á sis mesos de arrest en un castell. Reus l' elegí diputat á Corts, y á la situació moderada succeix la unió liberal formada per l' O'Donnell. En Prim creyent lo grar l' unió de tots los elements liberals espanyols, somni de tota la seva vida, s' adhereix á la nova situació, rebent la investidura de seu mador vitalici.

No obstant, en l' exercici del seu càrrec, doná mostres de un gran esperit de independència y acredita sus condicions de estadista y de polítich ab las altas previsiones que contenen los discursos que pronunció.

LA GUERRA DE ÁFRICA

Al enviar-se las primeras forses destinadas á combatre als marroquins, no s' contava ab en Prim. Aquest se presentá al general O'Donnell oferintse á manar si no podía ser una divisió, una brigada; si no una brigada; un batalló; si no una companyia.

Se li concedí'l mando de la divisió de reserva.

En los camps de l' Africa havia de solidar en Prim lo seu prestigi militar. Qui ha olvidat sus heròicas hassanyas? La reserva s' convertí en vanguardia, y ell en l' heroe predilecte del soldat y del poble, en la primera figura de aquella gloriosa campanya.

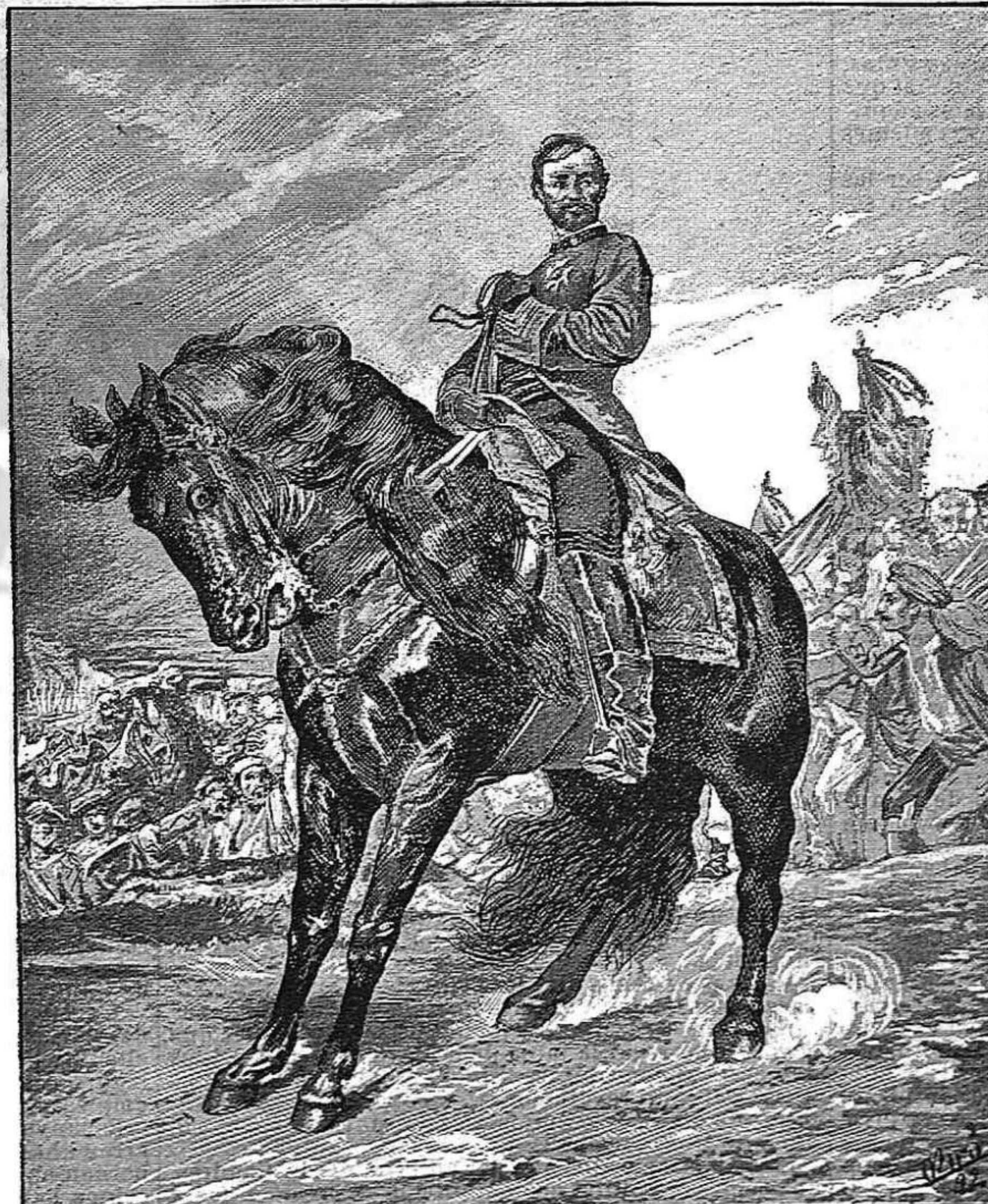
Per descriure detalladament sus hassanyas infinitas no tenim suficient espay, ni ns sentim ab prous forses. En Prim sigué'l bras dret del general en jefe: davant del enemich, lo llamp de la guerra; entre las hosts de la patria, l' impulsor de tots los heroismes.

En operacions activas sempre, ell construhi, bregant sens parar, l' camí de Tetuán. A Castillejos, quan la derrota amenassava al exèrcit, inferior en número al enemich, al arribar lo moment critich, aquell moment terrible qu'ell sols sabia coneixer, se precipitá, á rischde la vida, á decantar la balansa, y la temuda derrota's convertí en una brillant victoria.

Lo mateix O'Donnell hagué de reptarlo suauement per son valor temerari.

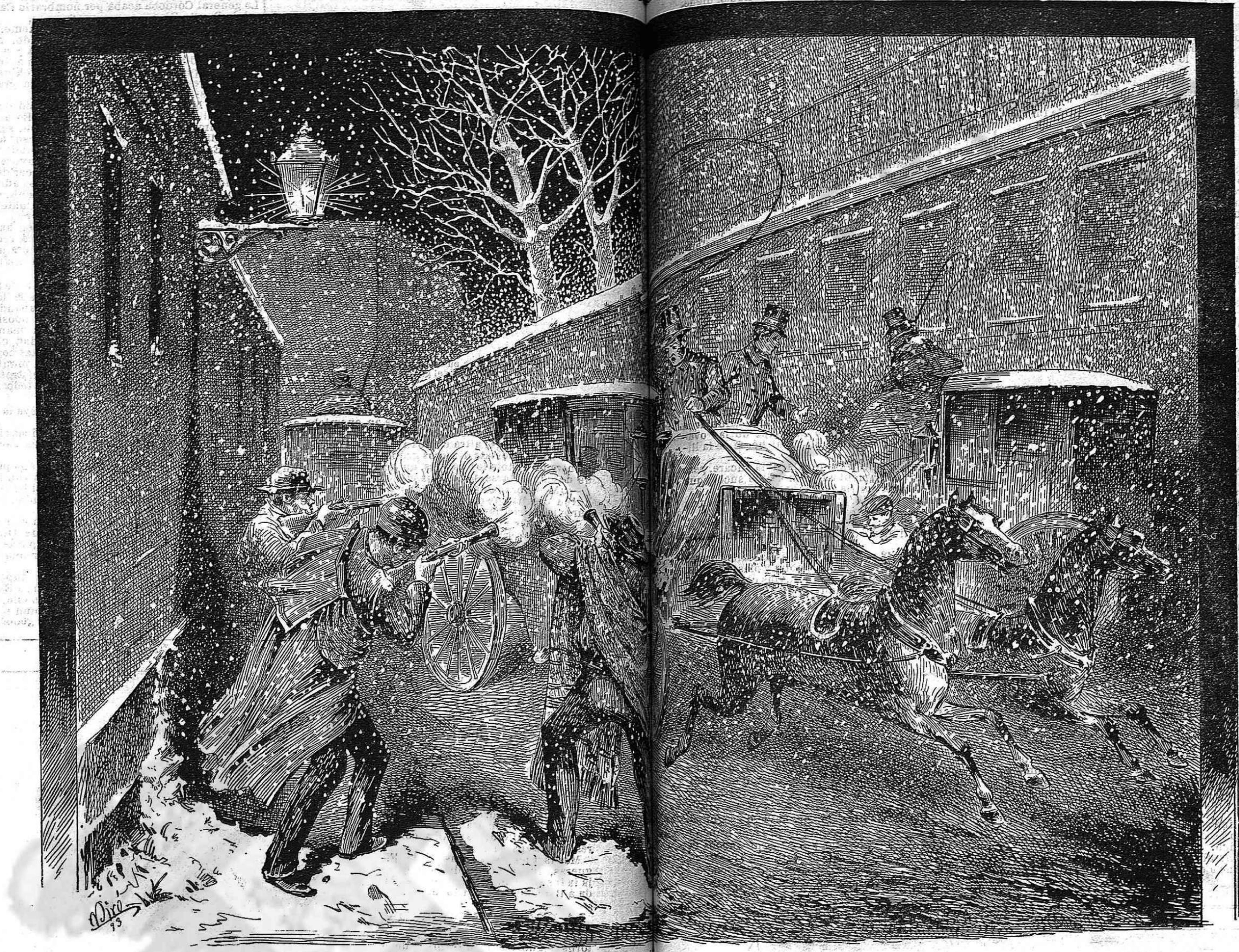
A Tetuán, ell guiá als voluntaris per las troneras del campament enemich. Lo dia de s' arribada, l' arengá, infundintlos l' entusiasme suprem. Després de l' arenga l' diugué:

—«Aquesta nit dormiréu al ras; las vostra tendas estan allí. Y senyalava'l campament enemich.

Lo general Prim conduint á la victoria als voluntaris catalans.
(Célebre quadro del pintor Regnault).

Vintisset de Desembre de 1870!

Atentat contra la vida del general Prim en el carrer del Turco de Madrid.

Ningú com en Prim sabia infamar a sos soldats ab la paraula y ab l'exemple. Ho probà a Tetuán, ho probà després a Buceán, ho probà finalment a Wad-Ress, l'última batalla de aquella gloriosa guerra, que tant alt havia posat la nom d'Espanya.

Lo batalló de voluntaris s'havia fet matar impávidament, cumplint las ordres del general Prim.

Al tornar de l'operació li diqueren:

—Encare 'n quèdeme per un'altra vegada.

—Y per un'altra no,—respongueren los voluntaris,

que no semblava sino que hasta l'modo de parlar havian après del seu general.

Descriure'l paper que 'l general Prim desempenyà en la guerra de Afrika es mes propi de l'epopeya que de una desmayada ressenya biogràfica.

Espanya entera l'aclemà heroic. A son retorn sigue l'idol del poble. Totas les poblacions per shont passà: Alicant i Madrid, mes tart Barcelona, 's desvian aclemantilo, obsequiantlo, omplintlo de llores y aplausos.

Y a pesar de tot, en Prim donava sempre la dreta al general O'Donnell, cuyant sobre tot que la passió política no vingués a entestar la glòria de la patria.

LA EXPEDICIÓ A MÉJICH

Un gran paper li estava reservat novament ab motiu de la expedició a Méjich.

Allà havian anat forces franceses, ingleses y espanyoles a reclamar satisfaccions per agravis inferits a subdits de aquestes nacions. Lo compromís se reduí a la consecució de aquestas satisfaccions. En Prim se cenyí a ell estrictament. En canvi, los francesos maquinavan la ruïna de aquella República y l'entronisament d'un imperi post.

Lo general Prim reixaçà ab gran energia semblants pretensions y avants de secundaries, preferí retirarse: los inglesos lo seguirien. Ans de lograrlo hagué de arrostrar perills immensos, que sapiguer descartar ab una diplomacia suprema.

Podia conquerir a Méjich y no ho féu; pero conquis t' una cosa millor: conquistà 'l cor de's mejicanos. Dende llavors aquella República ha sigut sempre mes amiga d'Espanya.

Grans carrechs se li dirigien per la séva conducta. Lo govern de l'emperador Napoleón qu'estava altament disgustat ab ell, atiava a Espanya l'foch de la passió política. Fins se parlà d'encausar al general Prim per haver abandonat a Méjich.

Lo general comparegué davant del Senat, y en un discurs que dura tres dies, donà compte de la séva conducta. May s'ha desplegat ni més eloquència, ni una forsa de convicció mes poderosa. Los seus mateixos enemics quedaren anotonats.

En son discurs en Prim sigué profeta. Reconegué que 'ls francesos lograrien establir l'imperi a Méjich, pero vaticinà que aquest cauria apenas se retroressin les banyonetes que havian de sosténirlo. Alguna cosa diqué també, que Napoleón III devia recordar ab amargura quan la darrera de sas calaverades va costatí 'l tron.

No obstant, la Unió liberal no volia llovaras indisposar-se ab lo César frances, y per aquest motiu no desplegà tota l'energia deguda en la defensa del general Prim. Aquest poch amic de las milles tintas, va retirar-se del partit, y mentres la Unió liberal què dava desfeta, los progressistes y 'ls democràtiques adquiríen un jefe intelligent, resolt, audàs, y qu'era ademés una de las primeras figures de la nació.

Almèn à veure quant trascendentals varen ser les conseqüències de l'actitud resolta presa en tan solemne ocasió pel general Prim.

PRELIMINARS DE LA REVOLUCIÓ

A l'any 63 començà la desesperació del partit progressista. Mil probas evidents lo convenceren al últim de que may seria cridat al poder mentres gobernes donys Isabel II.

Prim y Narváez, en lo Senat, se dirigiren per aquells dies las més terribles invectivas: entre progressistes y moderats s'obriuva un insòndable abisme. Olózaga y Prim anaven reorganisant lo partit per lo que convinés, observantse la en Olózaga certes tendències anti-dinàsticas. En canvi, en Prim encara se interessava per la subsistència del trono. En lo banquet dels Camps Eliseos (Maig de 1864) se desvanescé la esperança que tenia 'l general de que la reyna compaireixeria allí a fer un cop d'efecte. En quella ocasió pronuncià la frase famosa: «Que 's nostres enemics tanquen les tropas en los quartels y 'ns contarem.» Y afegí despär entre l'entusiasme dels comensals: «Dous anuncio que 'l partit progressista haurà sortit de la situació en que 's troba en l'impròrrogable plazo de dos anys y un dia.»

L'actitud revolucionaria del partit progressista s'ana accentuant, desd'el punt que adoptà lo retraiement electoral. En vā un govern débil traciat de atrauar a les vías legals: l'impuls estava donat y ja era impossible detenirlo.

Puix de nou en Narváez y las passions acabaren d'exasperar-se. Vingué la famosa nit de Sant Daniel, en la qual los estudiants signaren atropellats els cops de sabre, y la indignació pública puja de grau. Lo general Prim, a despit del retraiement que havia adoptat lo seu partit, se presentà en lo Senat y condemnatà la conducta del govern ab gran energia. Lo govern cayé y tornà a pujar O'Donnell: tot inútil: en lo camp revolucionari s'establieren intel·ligencies entre liberals y democràtiques: la conspiració s'ana accentuant, y 'l dia 3 de Jener de 1862, avants de que terminés lo plazo senyalat en lo banquet dels Camps Eliseos, en Prim se sublevava a Villarejo de Salvanés, y á pesar de haver sortit en persecució s'vana diverses columnas combinades marxava en Prim y contramarcava per espai de 22 dies, esperant que noves forces respondessin al alsament. No s'cumpliren las séves confiances,

y en Prim y las séves tropas penetraren a Portugal sense haver perdut ni un sol home.

Tothom, y més que ningú 'l govern, donà carácter anti-dinàstic a aquell alsament.

Lo dia 22 de Juny del mateix any estallà a Madrid la sublevació dels sargentos de artilleria secundada pel poble. Aquest moviment s'adelantà dos dies, y per aquest motiu lo general Prim no pogué capitanearlo. Altre resultat hauria tingut si hi hagués arribat a temps. Fracassada aquella insurrecció formidabile, s'efectuà un nou alsament en Agost de 1867 per Catalunya y 'l alt Aragó, que no donà tampoc resultats immediats.

Desde aquell punt comprendeu Espanya que l'ànima de la Revolució de Setembre seria 'l general Prim.

Y així sigué. No assistí personalment a la batalla d'Alcolea; pero organitzà molts dels elements que, en ella lluyaren y venceren, y á bordo d'una fragata anà insurreccióant tot lo litoral del Mediterrani. No pot emplearse major activitat en l'accio revolucionaria.

Espanya entera secundà aquell moviment, y per tot arreu ahont se presentava 'l general Prim trobava desbordaments d'entusiasme delirant. Quan visità Barcelona lo poble ab un grup instanti, volia ferri treure la corona que portava en la séva gorra de marin, y ell s'hi negà resoltament. Si s'hagués declarat partidari

més radical que s'ha operat a Espanya en lo curs de la séva història.

LA REVOLUCIÓ

Quan la marina donà en la bahia de Cádiz lo crit de insurrecció; molt avants de que 'ls generals unionistes arribessin de Canàries per imprimir a la Revolució una direcció montpensierista, ja en Prim havia fet lo viaje oclumat, desde Londres a Gibraltar; ja s'havia vist ab en Topete, y ja, en fi, havia publicat lo celebre manifest que donava al moviment un caràcter resoltament anti-dinàstic y democràtic.

Desde aquell punt comprendeu Espanya que l'ànima

de la Repùblica, en Prim tal vegada s'hauria convertit en lo Washington no sols d'Espanya, sino dels Estats Units de la rasa llatina.

Sustituix lo tron derrocant dels Borbons ab un altre tron, sigué l'error dels qui dirigiren la Revolució, y més que de ningú, de 'n Prim, qu'era qui més gran influència tenia.

—No trobarém candidat que accepti la corona—li dijeron un dia.

Y ell respongué ab altivés:

—Ne porto set à la butxaca.

La candidatura del príncep Hohenzollern desencadenà la guerra entre França y Alemanya. Lo príncep renuncià a acceptar la corona d'Espanya, y aquesta al seu fons.

En las Constituents del 69, que's recordaran sempre per admiració pér haver assegurat los principis democràtics, lo general Prim s'hi destaca com un atleta invencible, tant per la energia del seu caràcter, com per la eloquència de la séva paraula. Llàstima que 'l partit republicà empenyat en sas intransegüencies y en sos deliris federalists no s'hagués prestat a estableir de acort en Prim la Repùblica espanyola.

Lo general combaté ab tanta benignitat la insurrecció republicana, com tractà ab gran duresa la primera intentona de insurrecció carlista. Ell millor que ningú

general quedà acribillat de balas. Prim morí 'l dia 30 de desembre. Contava 56 anys.

Aquella nit mateixa, a bordo de la Numancia, se celebra un banquet en honor del rey.

Quin contrast més lúgubre!

L'atentat que posava fi a la vida de aquest home il·lustre, quedà durant molt temps embolicat en el misteri, y encara avui no pot precisar-se qui signaren los assassins, qui mogué son bras, qui 'l ampara després del atentat.

Ab la desaparició del general Prim, la Revolució repia un cop mortal: lo regnat de D. Amadeo havia de ser efímer per forsa: la solució republicana venia quan ja l'expansió revolucionaria havia agotat totes les seves energies, quan els ressentiments havien dividit els homes que dugueren a cap lo moviment de setembre; quan entre ells s'hi obríen abysses infrageables.

De totes maneres, la història contemporànea ha recullit l'existència del general Prim, inscrivint las séves haxanyas y 'ls seus serveys à la causa de la llibertat en sus pàginas més glòriosas.

Rarament naixen en tot un sige homes com en Prim que reunixin un cumul tan gran de aptituds: lo valor, l'audàcia, l'energia, la serenitat, la eloquència, lo cop d'ull polítich, l'astucia diplomàtica, y aquella misteriosa forsa avasalladora que atrau à la multitud y engendra 'ls grans presigis.

En Prim tingué en vida molts enemics; pero després de mort conta sols admiradors. Quan més temps passa, més gran apareix la séva figura, des del cim del pedestal que ocupa. Mort pels seus contemporanis, ha comensat per ell la vida de l'immortalitat.

En Prim tingué en vida molts enemics; pero després de mort conta sols admiradors. Quan més temps passa, més gran apareix la séva figura, des del cim del pedestal que ocupa. Mort pels seus contemporanis, ha comensat per ell la vida de l'immortalitat.

I PRIM

Entre 'ls homes més il·lustres que nostra història anomena, aquí hont, per ditzà o per penya, tant s' i tant homes tenim, cap ha vist tan destacada sa gegantessa figura: cap ha arribat à l'altura definitiva del inofitable Prim.

Talent solit y clarissim, atrevit hasta l'audàcia, barreja de democracia y energica imposició, mostrà en tota sa existència, ab habilitat may vista, lo tacto del estadista y la grapa del lleó.

Méjich y Africà, las pàginas més brillants de sa existència, ens diuen la gran potència del seu bras, jamay torçat. Allí s'eu al soldat y heroe, al guerriller fanàtic, al previsor diplomàtic y al polítich consumat.

Sa eloquència era una metxa, y que encençant l'afany de glòria condueixà à la victòria. Sa mirada era un llamp ràpid que realisava miraclos, y feia olvidar perills.

Ell fou qui despertà à Espanya del trist somni en que dormia, rompent los vels que teixia la pavòrora reacció. Ell fou qui ab mà poderosa movent ayrat la piqueta, crida ab pit y accent d'atleta: —Visca la revolució!

Cayut lo poder històrich entre l'ilot que 'l rodejava, Prim diqué a 'lo que marxava:

—Aqui ja no hi tornaràs. —Y com un sello indeleble del seu perpetuo desterró, marçà 'l passat ab un ferro que deya jumàs jumàs!

¡Quan gran avuy se 'ns presenta à través de la distància! ¡Com brilla y creix la importància d'aquell geni poderós...! ¡Cóm se percibeix encara en la pública consciència de sa gran intel·ligència lo calor maravellós...

Ell era 'l cap que pensava, ell era 'l bras que 's movia, la traba que contenia del mes gran al mes petit. Ell fou del glòrios Setembre la sanch, lo nirvi, la entranya; ell fou de la nova Espanya la bandera y l'espiritu.

¡Ah!... Sense aquell crim infame, sense 'l trabuch homicida que tallà en un punt la vida del invicto general,

avuy la patria espanyola
no's veuria aniquilada
ni's trobaria entregada
al desprecí universal.

Potser no fòram felissos,
potser també 'ns queixariam
ó resignats portariam
sobre la espalla la creu.
Pero al menos entre 'ls giros
d' altres crits involvidables,
aqueells *jamás!* memorables
haurian quedat en peu.

Al contemplá avuy la Espanya
arruinada y corrompuda,
al véurela ja abatuda
y á dos passos del abism,
no hi ha ningú que no pensi
ab negra melancolia:
—Tot aixó no passaria
si encara visqués en Prim!

C. GUMÀ.

MONEDA DE LA HISTORIA

Anécdotas.—Sucehits.—Frasses del general Prim

Quan Prim se pronunciá á Reus al any 43, los seus partidaris mes decidits, volian entrar a Tarragona á viva forsa.

Prim los contingué dihentlos:

—No vull que per causa meva 's derrami una gota de sanch: deixeulos estar: si avuy 'ns tancan las portas, demà 'ns obrirán los brassos.

Y aixis succehi tal com ell havia previst.

En l' acció de Sant Andreu, durant la *camanca*, estava en Prim à camp ras, entre un diluvi de balas, sense perdre lo més minim la serenitat.

Lo comandant de mossos d' Esquadra, que no las tenia totas, li digué:

—D. Joan, repari que aquí corrèm un gran perill.

Encare no acabava de dir aquestas paraules, lo comandant queya en terra ferit de una bala que li havia tocat lo tormell del peu, y en Prim exclamava impermeitable:

—Als poruchs sempre 'ls toca rebre.

A l' any 46 se trobava en Prim à Marsella en companyia de alguns emigrats.

La policia de Lluís Felip no deixava de vigilarlos un instant, recelosa de que conspiressin.

Cinch ó sis s' encontravan en una casa de las afors, entre ells en Prim, qu' estava fent la mitj-diada, quan se presentaren dos agents de policia. Gran alarm entre tots los presents.

—Aném á avisar al general—digué un d' ells.

Y la senyora de la casa s' encarregá de ferho.

En Prim, sense moure 's del llit, preguntá:

—¿Qué son molts los que han vingut?

—No més que dos—respongué la senyora.

—Donchs déixim dormir, y digui als companys que no s' alarmin.

Tant segur estava de que no anavan pera pèndrels. Y aixis era en efecte: la policia havia anat a comprobar lo cens de la població, y 'ls emigrats espanyols se feren passar per patrons de barco, qu' en sos repetits viatges paravan allí.

L' arenga que dirigi l' general Prim als soldats en lo moment més crítich de la batalla de Castillejos, quan prenen la bandera, 's llençà sobre l' enemic, diu així:

—«Soldats: ha arribat l' hora de morir per l' honra de la patria, y honor no té qui morir no vol. Vosaltres podéu abandonar aquestas motxilas porque son vostres; pero no podeu abandonar aquesta bandera. Jo vaig a ficarme ab ella entre mitj de las filas enemic... Seguiume... Visca la Reynal... Visca Espanya!»

Referintse més tard á l' operació tant brillant com intel·ligent de Cabo Negro, deya en Prim:

—A Castillejos y á la presa del campament de Tetuan vaig clucar los ulls tirantme á morir, es cert; pero vaig ferho porque no podia menos de obrar així: á Cabo Negro no era menor lo perill; pero allí vaig fer lo que vaig voler.

Lo general O'Donnell al veure desfilar lo batalló de voluntaris, digué:

—Me sembla qu' estan algúns tant faltats de instrucció:

Y en Prim li vá respondre:

—Demà en lo combat la completarán.

Lo general Serrano, manant l' illa de Cuba no s' havia portat molt bé ab en Prim, negantli fins los barcos pera reembarcar las forces que manava á Mejich. En Prim n' estava ressentit y esperava l' moment oportú de passar comptes ab lo seu antagonista.

La ocasió se li presentá quan en Serrano arribá á Espanya. En Prim se disposava á desafiarlo; pero intervingué la reyna Isabel II en l' assumptu, y l' desafío no passà endavant.

—Com ha de ser!—deya en Prim als seus tertulians.

—S' empenyan en que 'ls homes públics siguém doñas públicas. Bah, bah! Anemse'n á cassar ossos, á la montanyas de Toledo.

Sent encare molt jove y trobantse en un hostal ab tres amics se discutia acaloradament sobre la definició del valor. Cada hu l' entenia á sa manera y Prim permaneixia callat.

—Quina opinió es la téva, Joaquin?

Y ell ab veu de tro exclamá:

—Poseu ma á la espasa, que vā de serio.

—Y ara!... T' has tornat boig?

En Prim havia tancat portas y finestras, y anava descarragant lo sobre a la ventura, mentres los seus companys paravan los cops. A la taula no vā quedar sencer ni un plat ni una ampolla.

Comparegueren l' hostaler y la gent de la casa, y en Prim envaynant lo sobre com si res hagués passat, se torná á seure tranquilament á la taula, dihent:

—Lo valor es això.

—¿Cóm això?

—Això: matar y morir sens odi en lo cor y sens alcohol al cap.

Al Africa era tal lo temor que havia infundit als moros, que las mares per espantar á las criatures, deyan:

—Mira que vē en Blin!

Atacant una vegada en lo Congrés al governador de Barcelona què havia combatut feixosment la seva candidatura, atribuïntli pretensions desmesuradas, digué en Prim:

—Pobre home! Ha dit que jo pretenia ser... No: jo no pretench ser: jo soch.

Proteccionista acerírim y defensor entusiasta de la producció nacional, digué un dia á un ganader català:

—Sabs quin es l' abono millor pera tota classe de cultius? Lo fum de las xamaneyas de las fàbricas.

Y á continuació pintava la prosperitat, la cultura y l' benestar de las poblacions fabrils al costat de la penuria de las que viuhen exclusivament dedicadas á la agricultura.

—Diuhen qu' en aquestas la vida es més barata—afegia.—Ja ho sé: la carn es més tendre y 's compra per quatre quartos; pero com aquests quatre quartos no 'ls té ningú, tothom s' ha de menjar los cotxes de fam.

L' amich Moliné á l' any 60, quan vingué en Prim á Barcelona després de la guerra d' África, li tragué l' retrato fotogràfic.

Colocat lo general davant de la càmera obscura, al anar en Moliné á destapar l' objectiu, digué com de costum:

—Val

Y l' general sense apena descloure 'ls llabis, digué:

—Vinga!

De frases familiars sévias se 'n contan moltes, y eran totas energicas y expressivas.

En las Constituyents del 69, haventse entauat un debat important, al general Baldrich se li ocorregué demanar la paraula.

En Prim desde l' banc blau li envia un volant que l' obligà á desistir.

Lo volant deya en català:—Bialó, no fem p.....

Quan la comissió estava á punt d' embarcarse per anar á buscar a D. Amadeo de Saboya se donà un banquete á Cartagena, y l' seu president pronuncià un discurs de oposició parlant de punts negres y altres punts que denotavan una gran desconfiança.

Quan en Prim s' enterà del discurs, digué á un dels tertulians catalans:

—Vaja, ja tenia jo molt que 'l burro no tornés á trepitjarse 'l ronsal.

Amich dels seus amics sense condicions, tenia emprenyo gran en donar una escribania de una ciutat important á una determinada persona.

En la oficina corresponent s' havia fet la llista dels aspirants per ordre de mérits, y resultava que 'l seu amich ocupava l' últim lloc.

No obstant, al serli presentada la llista, digué en Prim:

—S' ha d' elegir aquest.

L' oficial li digué:

—Observi, general, que ocupa l' últim lloc de la llista.

Y en Prim cap-girant la llista digué:

—Tingui 'no veu? ara ocupa 'l primer.

Per en Prim la seva mare era 'l seu ídol.

La estimava ab deliri, y com ella residia á Barcelona, tant després de la guerra de África, com al triunfar la Revolució de Setembre, la feu participar de les ovaçions que 'l poble barceloní tributá al heroe de la llibertat y de la patria.

Al ocurrir la mort de 'n Prim, ella vivia encare, pero se li ocultá cuidadosament aquell horrible succés que tan gran trastorn li hauria ocasionat.

Quan morí la mare de 'n Prim, estava en la creencia de que 'l seu fill vivia encare.

L' historia militar d' en Prim conté 'ls següents datos estadístichs.

Havia assistit á 43 combats, 16 sitis, assalts, preses de castells, línies atrinxerades, pobles y plassas fortes, 5 sorpresas, 7 batallas campals, 5 lluitas cos á cos y 27 combats, sitis y assalts manant ell com jefe de columna, brigada divisió ó cos d' exèrcit.

Y pensar que les balas de sos assasins havien de acabar ab l' existència un home ilustre que fins á les horas havian respectat les balas dels enemicos de la llibertat y de la patria.

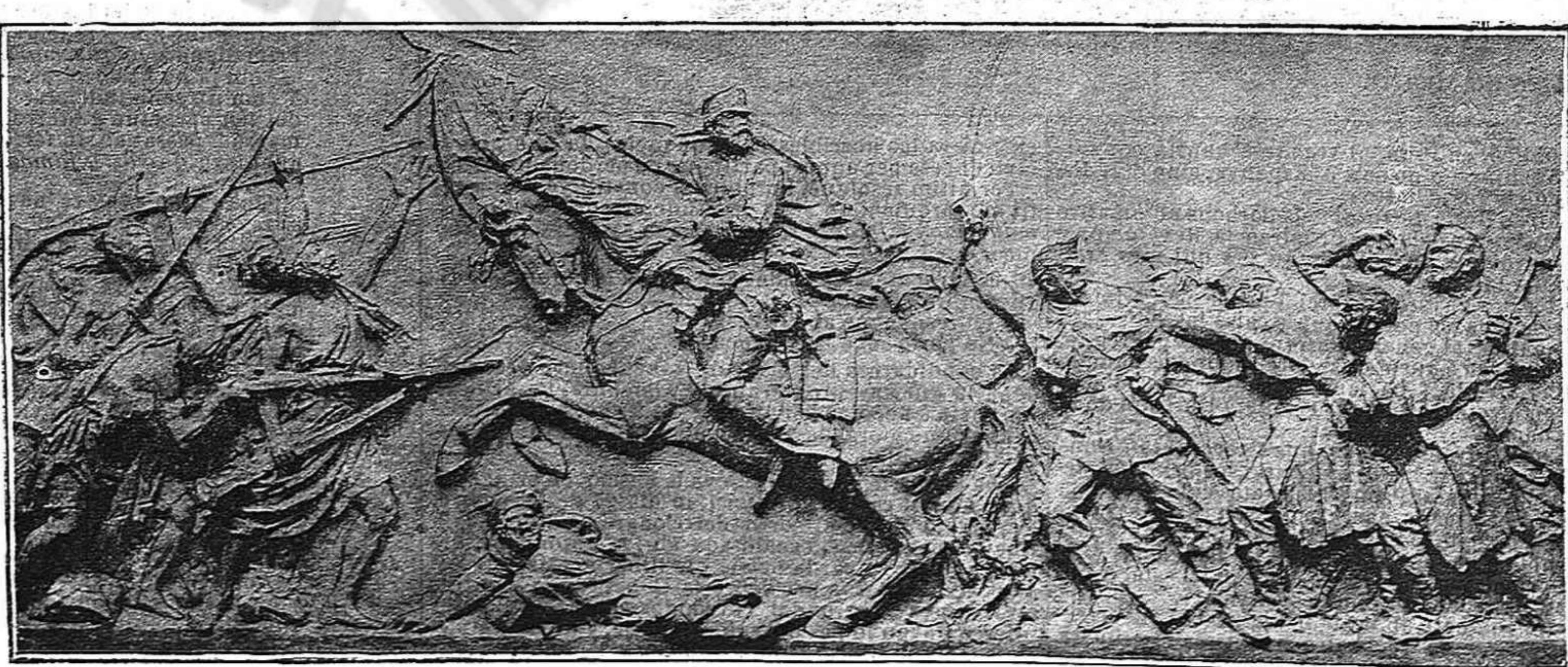
P. DEL O

BATALLADAS

AREM aplaudir ab entusiasmé la intel·ligència republicana; varem senyalarla com lo primer pas donat en lo camí del triomf de la República; varem dir clarament que aquesta era la direcció que havia de seguirse.

En aquesta situació franca y leal no hem pogut menos de veure ab sentiment l' especie de retrocés que 'ls federals tractan de imprimir á la seva actitud. La circular

PRIM À CASTILLEJOS.—Baix-releu que figura en lo monument erigit á Reus en honor del general Prim. (Obra de Ll. Puigjener).

del consell federal es en certa manera la negació de l'aliança per tothom tan desitjada; lo meeting de Calvo y Vico acentua encara més aquesta tendència exclusivista.

La idea de unió sortida de tot cor republicà, ha de ser ans que tot desinteressada. Si tan republicans son los de una fracció, com los de l'altra, no hi ha perquè mirar à qui li toca aquest ó aquell districte, ni qui es digne ó indigna del ajuda de aquelles forces. Regatejar en aquest punt, val tant com restablir las antiguas diferencies que han fet impotent al partit republicà. Inspirarse en los móvils del egoisme no es unir, sino divorciar. Ab semblants tendències, més que una unió sòlida en prò del pròxim adventiment de la República, sembla que s'haja concertat una engallinada ab lo propòsit d'enganyar-se mütuaument.

Y això tan sols pot ser beneficis als partits monàrquics.

En lo meeting de Calvo y Vico s'observaren, además, propensions manifestas à dignar à una de las grans branques del partit republicà espanyol, la que tal vegada ab més empenyo, ab més constància, ab més aplòm, ab més fe y ab més perseverancia ha trabajat per las conquistas democràticas, que aprofitadas ab regular intel·ligència, podrian contribuir à crear la forsa incontrastable de las ideas republicanas.

Perir al amich que s'acosta, es verdaderament insensat.

Molt alardejan los federales de Barcelona de ser los més, sense considerar que avuy lo major número de republicans no milita en cap de las agrupacions que's disputan lo predomini sobre las demés. La gran majoria no es piista, ni zorrillista, ni salmeroniana, ni castelarista... es, senzillament republicana, sense adjetius y sense més ansia que la de prepararse pera salvar la patria, quant la monarquia haja acabat los turrons.

La gran majoria seguirà la direcció que 's mostri més desinteressada, més patriòtica y més resolta, sigui qui vulga 'l que la senyali.

[Llavors se veurà quant petits son los que en la ac-

tual lluya de concupiscencias alardejan tant de grans y poderosos!

La mort de donya Margarida de Borbón, no arrancarà de nosaltres si no frasses de respecte.

No obstant, à un que coneix la vida intima y des-

culcar en la juventut sas rancias ideas trasformantlos en llanuts, procuran que fassin certas manifestacions anti-liberals ab la idea de que encara que no 's martin estudiant, à fi de curs no 'ls donaran carabassa. De aquesta manera 'ls transforman en hipòcritas.

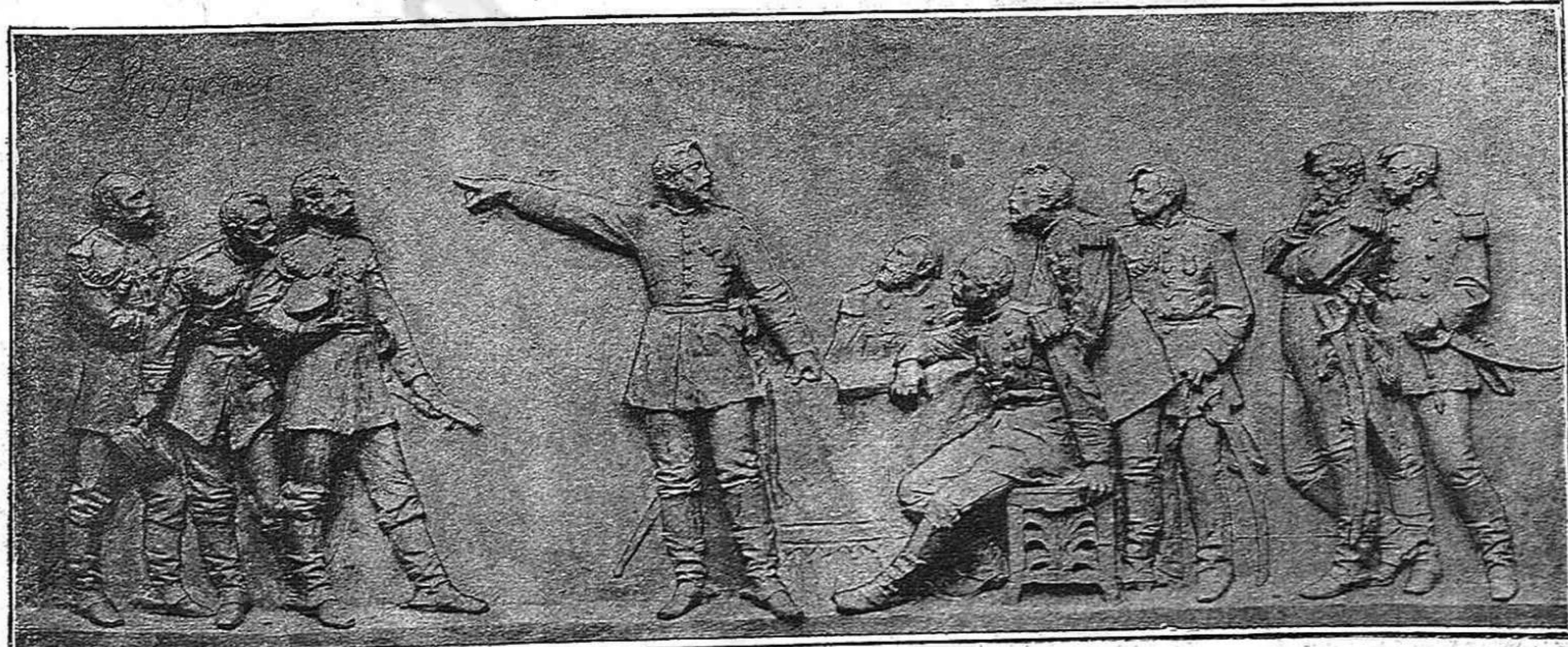
Los goberns conservadors han farsit las universitats de neos y ultramontans, y

aquests, quant no poden in-

satisfacer la seva ambició,

Estàtua eqüestre del general Prim erigida en Reus. (Obra de Ll. Puiggener).

LA RETIRADA DE MÉJICH.—Baix-releu que figura en lo monument erigit à Reus en honor del general Prim. (Obra de Ll. Puiggener).

ordenada del rey de las húngaras y 'ls grans disgustos, que havia donat sempre à la seva esposa, varem sentirli pronunciar la següent frase:

—¡Pobra senyora! Tant de bé li ha fet Déu al emportársela!

Un periódich de Madrid, com à medi eficás de fer economías, invita à las institucions à introduhir una rebaja en l' import de la llista civil.

Opina'l periódich que comensant los grossos, seguirán los petits.

La proposició aquesta ha cridat l' atenció per lo que té d'enrahonada.

Ara, senyors, esperém à veure qué farán las institucions.

¡Bé pels estudiants liberals! En lo meeting del diumenge, donaren mostras de un valor civich admirable y de una gran fermesa de conviccions.

Allí acudiren los estudiants panxons y 'ls carlins aficionats à las saragatas, ab lo sant y caritatiu propòsit de perturbarlos; pero 'ls estudiants liberals sapiguaren cumplir lo seu fet, y retxassar ab energia l' agressió indigna de que siguieren objecte.

Es necessari que la reacció, cada dia més desvergonyida, trobi 'l seu merescut, en una ciutat com Barcelona, tan culta, tan liberal, tan democrática.

Sols los que negan la llibertat religiosa, son capassos de posar impediments à l'exercici de la llibertat civil. Barcelona 'ls coneix y 'ls desprecia. Y Barcelona en massa està avuy resultament al costat dels estudiants liberals.

Gran part del esperit reaccionari que demostran algúns estudiants de Barcelonès, es degut principalment à la influencia de molts catedràtics.

Los goberns conservadors han farsit las universitats de neos y ultramontans, y aquests, quant no poden insatisfacer la seva ambició,

que es de fer riques i poderoses,

que es de fer riques i poderoses,</

Ja veuen si per bé del jovent espanyol serà necessari orejar les Universitats literaries, així que s'estableix una situació verdaderament liberal.

¡Atenció, molta atenció!

Dimarts que vén, dia 7 d'aquest mes, tindrà lloc en lo teatre de Novedats, lo benefici del nostre estimat company de redacció C. Gumà, autor de la afortunada obra *La llanterna mágica*, de la que se'n han donat fins avuy 25 representacions.

En dita funció, a més de representar-se per 26.ª vegada *La llanterna mágica*, se posarán en escena lo juguet *Ensenyansa superior*, y la sarsuela *Lo primer dia*, del mateix autor, y s'estrenarà la comèdia en un acte, *Lo marqués de Carquinyoli*, obra també de 'n C. Gumà.

En nom del beneficiat y per encàrrec seu, temí lo gust de convidar á questa funció á tots los lectors de LA CAMPANA, esperant que dimarts que vén ns veurém tots á Novedats.

Lo govern n'ha fet una de las sévases: ha destituit al arcalde d'Astorga, per haverse atrevit á cridar: *Viva en Cánovas!*

Me sembla que 'l pobre arcalde ha sigut tractat ab rigor excessiu.

Perque, lo qu'ell dirá:

—Y, donchs, qué voldrían? ¿que eridés mori en Cánovas?

Això seria poch noble.

Y fins inhumá, si 's vol.

—Al Mónstruo cridarli mori?

of ds; Prou que 's morirà ell tot sol!

Una noticia:

«A Jerez hi ha més de vuyt mil traballadors sense feynas; i esti no és el límit.

Un'altra:

«Se calcula que passan de vuyt mil los individuos que aspiran á ser diputats.»

Aquí tenen un bon contrast: vuyt mil espanyols que traballarian y no poden fer res. Y vuyt mil que per no fer res traballan de mala manera.

Já ha vist lo que ha succehit últimament.

Lo companyero Iglesias se presentarà candidat á la Diputació á Corts.

No cal dir que celebrariam moltissim que triufés.

Pero si surt elegit, ja cal que al anar al Congrés s'assenti ben lluny dels conservadors.

Ja ha vist lo que ha succehit últimament.

Los conservadors son enemichs acerrius del establimet de *iglesiass* que no perteneixin al catolicisme.

«MIRA, PRIM.»

(MISSIVA DIRIGIDA AL espirit d' ELL)

Avuy que 't commemora LA CAMPANA (que, *de gracia*, no 'n fa segons á qui), jo, que res tinch de *prim*, pobre de mi, vull dirigirme á tu questa senmana.

Aqui encare hi ha algú, Prim, que 't demana: —Ay, si tornès en *Prim*! —se sent á dí; mes jo dich: ¿qué 'n treurias de *veni*?... Lo porque ja 'l sabràs, si 't don la gana.

Mira, Prim; dés qu'ets mort, á Espanya estém d'un modo que... ja no 't necessitem: tots creyem qu'en lo cos un *prim* tenim.

pro alló de defensar la llibertat y la patria en perill, Prim... js' ha acabat!

Mira Prim: avuy... ¿sabs?... ¡¡no mirém *prim*!!

PEPET DEL CARRIL.

A LO INSERTAT EN L'ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—Ma-ne-la.
- 2.ª ANAGRAMA.—Am-Má.
- 3.ª TRENCR-CLOSCAS.—La Campana de Graeia.
- 4.ª ROMBO.—

M
P A L
P E R L A
M A R I A N A
L L A N A
A N A
A

- 5.ª GEROGLIFICH.—Com més sastres més repunits.

Han endaviuat totas las solucions los ciutadans Domador de Sogras, B. Llorens y R., P. Corbella Vilar, R. Roman, Cintet Barrera y Cargol, M. Badia, J. Rocà, J. Bosch, J. Campanyà, P. Planas, J. Molist y A. Roca; n'han endavinadas 4 Un Esquilat y Joan dels Bous; 3 Punt y mistos y 1 no més Barber de Reus y Barber trempat.

XARADA

La primera es alimenter, nota musical sègona, y la tercera vocal.

Donchs si buscas una estona trobarás en lo Total

un carrer de Barcelona.

M. SANALP Y PUNTÍ.

TRENCA-CLOSCAS

CAMILA ADELA

REUS

Formar ab aquestes lletres lo titul de un coneigt drama català.

AMERICANO DEL CLOT.

GEROGLIFICH

PLAT

re

PLAT

J. MASSEGUER.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

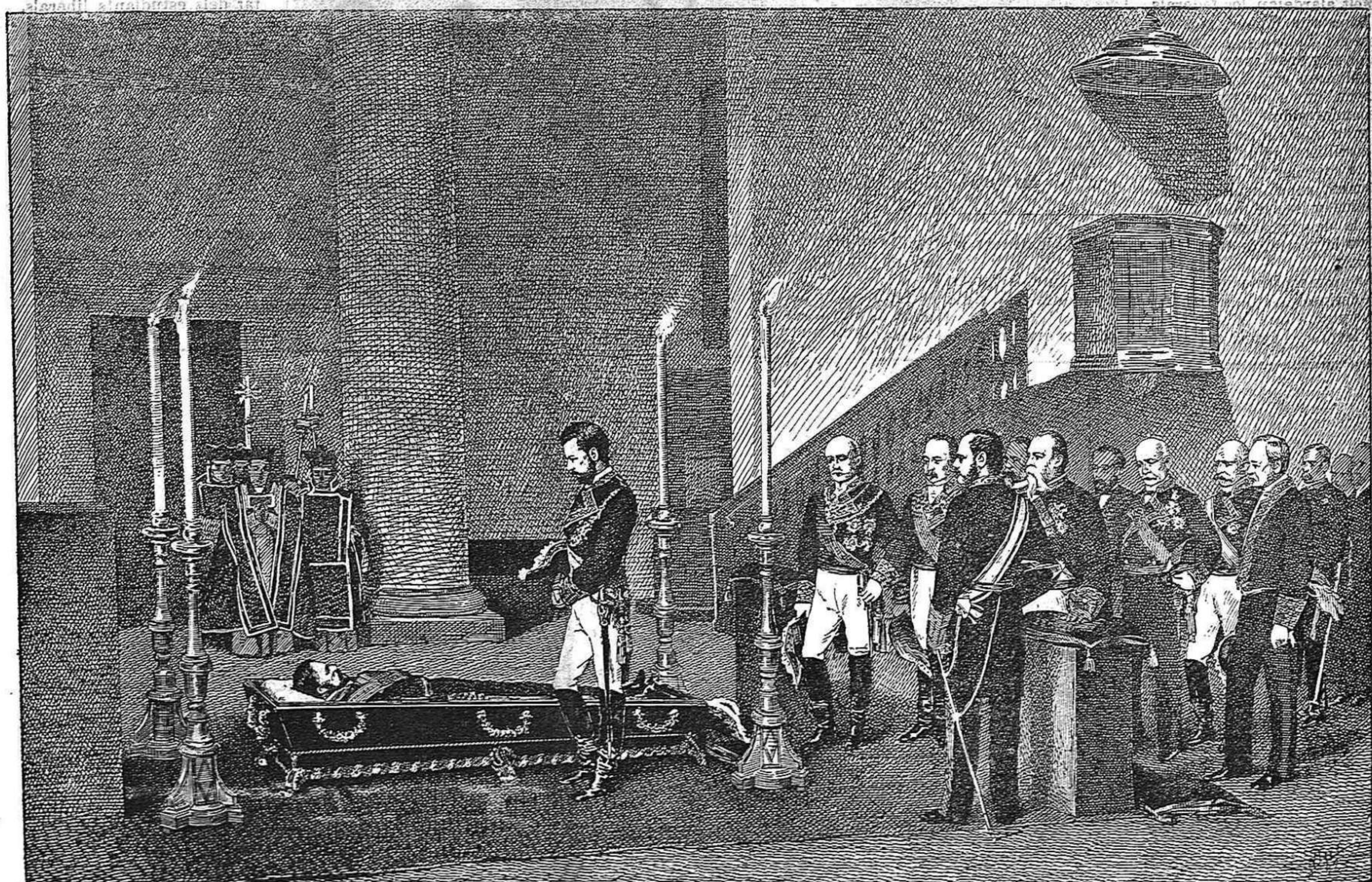
Ciutadans J. Matas, X. E., J. Soler de Figueras, J. Bruquetas, Salvini, Maria, Un argent-viu, E. Sanahuja, Mr. Mugnone, B. Llorens y R., K. Ribelles, J. Sineg, Satirillas y Pau Guerra—Lo que 'ns en-vian aquesta senmana no 'fà per cosa.

Ciutadans Bernabé Llorens, E. Thomás, P. Giró y B. de V., E. Revoltós, Domador de sogras, Un Reusense, Pau Guerra, Janet Resol, J. B. Golondrina, Tonjuan, Bebe, P. Corbellà Vilar, Cintet Barrera Cargol, Floridort, J. Oliveras y Escolà del Vendrell—Insertarem al-guna cosa de lo que 'ns remeten.

Ciutadá A. Ell: Està bastant bé: procurarem insertarla.—J. D. Domenech: L' article resulta pueiil.—J. Alamativ: Van bé.—Lluís Salvador: Lo mateix li dihém.—Dolors Mont: Igual que á vosté.—G. Amer: Es fluix é inapropiatable.—J. Pujadas T.: No 'ns fa 'l pes.—F. de P. Juanico: Tractantse de un poeta tan gran com en Zorrilla hem prescindit de honrar ab versos la seva memòria.—J. Alader: Lo mateix li dihém á vosté. Lo sonet dedicat á 'n en Prim resulta excessivament pessimista.—Salvador Bonaviz: Aprofitarem un epígrama y la Intima.—Ramón Lleó: Son fluixas totas dugas.—Amadeo: Vá bé ho insertarem.—Cantor de Catalunya: Utilisarem algun cantar.

LOPEZ, editor.—Rambla de Mitj, 20.

BARCELONA.—A. Lopez Robert, impresor.—Asalto, 63.

Visita que feu D. Amadeo de Saboya al cadáver del general Prim, apena arribat á Madrid.—(Quadro de Gispert).

